

Neprimerno vedenje občanov do miličnikov*

Pavle Čelik**

I. UVOD

1. Obseg miličniških opravil

Zakon nalaga postaji milice s splošnim delovnim področjem, da skrbi za varnost ljudi in premoženja, preprečuje kazniva dejanja ter odkriva kazniva dejanja in njihove storilce, opravlja nekatere zadeve s področja varovanja z ustavo določenega reda, vzdržuje javni red in mir, nadzoruje in ureja promet na cestah, pomaga pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč, zagotavlja tako imenovano »asistenco« nekaterim organom in organizacijam in druga opravila.¹ Te naloge opravlja miličnik, zato jih je mogoče šteti za miličnikovo delovno torišče. Opravlja jih v raznih vrstah dejavnosti postaje oz. oddelka milice, na primer opazovanje, patroljiranje, zasledovanje oseb, vzdrževanje javnega reda in miru na javnih shodih in prireditvah, varnostna akcija, intervencija, spremljanje oseb in druge.² Velika večina njegovih opravil je povezana s terenskim delom, kajti narava službe terjaja miličnikovo navzočnost med občani: vse njegove naloge so neposredno ali posredno povezane z ljudmi, in sicer tako, da ti nastopajo bodisi kot storilci protipravnih dejanj, bodisi kot oškodovanci oziroma žrtve takih dejanj, tako ali drugače ogroženi (glede varnosti in pravic), pa tudi kot dejavniki družbene samozaščite.

Miličnik ne opravlja svojih uradnih nalog tako ločeno, kot so našteje v zakonu, temveč lahko hkrati opravlja po več nalog. Ko na primer opazuje na določenem območju, mora paziti, da opravlja večino svojih nalog: skrbi za javni red in mir, za varnost cestnega prometa, varnost občanov in njihovega premoženja, odkriva storilce protipravnih dejanj, po potrebi pomaga in podobno. Res je, da pri tem hodi po ulici, parku,

* Članek je povzetek avtorjeve diplomske naloge na III. stopnji študija sociologije z naslovom »Pripevek k obravnavi prekrškov podcenjevanja miličnikov.« Mentor je bil dr. Ljubo Bavcon, redni profesor pravne fakultete v Ljubljani. Naloga je bila obranjena 1976 na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani in je z njo avtor dobil znanstveni naziv magistra socioloških znanosti.

** Pavle Čelik, profesor sociologije, magister znanosti, kriminalistični inšpektor RSNZ SRS, Kidričeva 2, 61000 Ljubljana;

¹ Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah (Ur. list SRS, št. 47/72 in 23/76), čl. 55.

² Pravila postaje milice, RSNZ SRS, Ljubljana 1976.

s čimer se telesno utruja, vendar pa ob tem opravlja tudi naloge, ki so povsem umske narave in zahtevajo nemajhno miselno zbranost in prisebnost: opazuje dogajanje okoli sebe, ugotavlja morebitne kršitve predpisov, primerja osebne opise iskanih oseb z videzom sumljivih občanov, ki jih srečuje, zbira sporočila od občanov itd.

V službi pa miličnik po naravi svojega dela opravlja tudi druga opravila, ki niso določena v zakonu; ne opravlja le ozko strokovnih nalog, temveč tudi nekatere druge, ki so širše družbenega pomena. To velja tako za miličnike v mestnih kot za tiste v podeželskih območjih. Ko je miličnik na terenu in opravlja razne dejavnosti postaje milice, se občani obračajo nanj za najrazličnejše podatke, od čisto turističnih prek krajevnih do pravnih nasvetov. Miličnik jim največkrat taka obvestila lahko da. O obsegu teh opravil ni podatkov, vendar bi za Ljubljano lahko okvirno veljalo, da miličnik med sedemurno službo v varnostnem okolju da občanom blizu dvajset takih podatkov. Opravlja pa še socialne in zdravstvene posege raznih vrst, če ni blizu pristojne službe; pri tem nastopa bolj kot socialni ali celo zdravstveni delavec.³ Kljub spoznanju, da je težko dajati ocene, ker ni zbranega empiričnega gradiva, je primerno dati vsaj pogojno oceno: v okviru sedemurne službe v varnostnem okolju porabi miličnik v Ljubljani približno šest ur za opravljanje z zakonom določenih nalog, približno eno uro pa za ukrepe, ki jih ni mogoče šteti med miličnikove uradne naloge po zakonu.

2. O nasprotnosti miličnikovih nalog

Osrednja miličnikova naloga je, da varuje občane in premoženje pred najrazličnejšimi nevarnostmi in delovnim ljudem zagotavlja čim bolj nemoteno življenje. Varnost zagotavlja predvsem tako, da razvija varnostno kulturo občanov in drugih nosilcev družbene samozaščite ter da ukrepa zoper osebe, ki bi utegnile ogroziti ali ki ogrožajo premoženje, občane in njihovo življenje. To opravlja večinoma tako, da enemu občanu zagotavlja varnost in nemotenost, drugemu pa mora zaradi tega onemogočiti njegovo dejavnost zoper posameznika ali gmotne dobrine: če hoče zagotoviti nočni mir in počitek občanom, ki jih moti razgrajanje

³ Več o tem Pečar: Socialnemu delu podobne dejavnosti v službi javne varnosti, s. 289—305.

skupine pijanih oseb pred bifejem Rio v Ljubljani, mora zoper slednje represivno ukrepati. Varovanje stanovalcev v stavbah v bližini omenjenega gostinskega lokala torej terja takšno ali drugačno stopnjo sile zoper kalilce nočnega miru. Če pa hoče zagotoviti varnost udeležencev v cestnem prometu, mora ukrepati zoper kršilce cestnoprometnih predpisov. Če hoče zagotoviti varnost ljudi pred nevarnim storilcem kaznivih dejanj, ga mora odkriti in mu onemogočiti kriminalno delovanje; za to je pogostokrat potrebno zbiranje podatkov pri poštenih občanih, preverjanje morebitnih osumljencev za takšno dejanje in podobno. Pri odkrivanju storilcev kaznivih dejanj mora ravnati zelo taktno, da se občanom ne zameri.⁴

Miličnikova uradna naloga je torej nekako razklana: varovanje občana ali skupine občanov terja različno stopnjo in obliko pregona zoper drugega občana ali skupino občanov, ki prvega tako ali drugače ogroža.

Javna varnost je namreč v bistvu splet medčloveških razmerij in zagotavljanje te varnosti pomeni (še vedno) neizogibno poseganje državne sile v ta razmerja. Dokler bo obstajala poklicna funkcija varnosti, tako dolgo bo obstajala tudi nasprotnost, razklanost te funkcije, ker ji je imanentna. Ta razklanost je globoko družbeno določena in v dobršni meri izhaja iz nasprotij, ki obstajajo med posameznikom in družbo. Del teh nasprotij lahko nastopi tudi kot kazniva dejanja ali prekrški, nadzorovanje nad spoštovanjem predpisov pa je tudi v pristojnosti organov za notranje zadeve; če pride do takšnih dejanj, mora posredovati tudi milica. Varnostna služba posreduje predvsem tedaj, kadar pride do nasprotij med posameznikom ali skupino na eni strani ter občimi zahtevami po redu in varnosti na drugi strani; njeno delo je v tem smislu reševanje nasprotij.⁵ Pravni strokovnjaki namreč štejejo, da vsak odklon, neskladje med pravno normno in družbeno resničnostjo že pomeni konfliktno stanje.⁶

Iz povedanega izhaja, da miličnik posreduje predvsem tedaj, kadar nastopi konfliktno stanje na kakem področju družbenih oziroma medčloveških razmerij. V bistvu gre največkrat za nasprotje med interesi posameznika in interesi družbene skupnosti. Družboslovci menijo, da je oseba, ki krši kak predpis, že v agresivnem sta-

nju, in menijo, da jih le malo krši zakon iz malomarnosti ali neznanja. Posredovanje delavca javne varnosti je zato potencialna možnost, da se to nasprotje spremeni tudi v nasprotje med občanom in delavcem javne varnosti. Ljudje namreč doživljajo miličnika ambivalentno: kot varuha varnosti ga sprejemajo ugodno, ko jih ovira v njihovi napadalnosti, neomejeni svobodi in samoljubju, pa ga doživljajo kot moteč in neprijeten dejavnik.⁷ Človek se namreč nagiba k temu, da napada vzrok, zaradi katerega ne more ustreči svojim željam, ter pokaže nezadovoljstvo in sovražnost. Ko se mora človek odpovedati tistemu, k čemur si je prizadeval, postane togoten in skuša svojo jezo izživeti z napadom na kaj in s sovražnostjo do česa, predvsem z napadom na vzrok nezadoščenosti. Če ne more napasti dejanskega vzroka nezadoščenosti, pa kaže svoje nezadovoljstvo z zmerjanjem, kričanjem in napadi na osebe, ki zanj niso krive.⁸

Nenehno torej obstaja možnost, da miličnik pri opravljanju svojih uradnih nalog pride v nasprotje z občanom; ali se bo ta možnost spremenila v resničnost, je med drugim odvisno tudi od miličnika. Možnosti za nasprotje te vrste pa so različne glede na prej omenjene tri vrste dejavnosti, ki jih miličnik opravlja v varnostnem okolišju (uradne naloge, dajanje podatkov občanom in socialno-zdravstveni posegi). Dajanje podatkov občanom je povsem neprisilna dejavnost in praktično ni možnosti, da bi pri tem prišlo do spora med občanom in miličnikom. Socialno-zdravstveni ukrepi miličnika so skoraj povsem neprisilni in možnost za spor je zelo majhna. Zakonske naloge pa so za nekatere občane dokaj neposredno ali posredno prisilne narave in možnosti nasprotij zmeraj obstaja. **Iz tega tudi izhaja domneva, da objektivno ni mogoč noben izmed naslednjih položajev v razmerjih med občani in milico: niti popolna izoliranost milice niti popolna brezkonfliktnost z občani.**

3. O mogočih nasprotjih med miličniki in občani

Pri obravnavanju vzrokov za družbi škodljive pojave izhaja večina naših kriminologov iz marksistične teorije odtujevanja. Bistvo te teorije je mogoče prikazati takole: »... Iz tega izhaja

⁴ To je lepo opisal M. Skumavc: Sokriv tudi oškodovan? Delo, dne 9/8-1977, s. 10.

⁵ Stiebitz, s. 9.

⁶ Žun, s. 36.

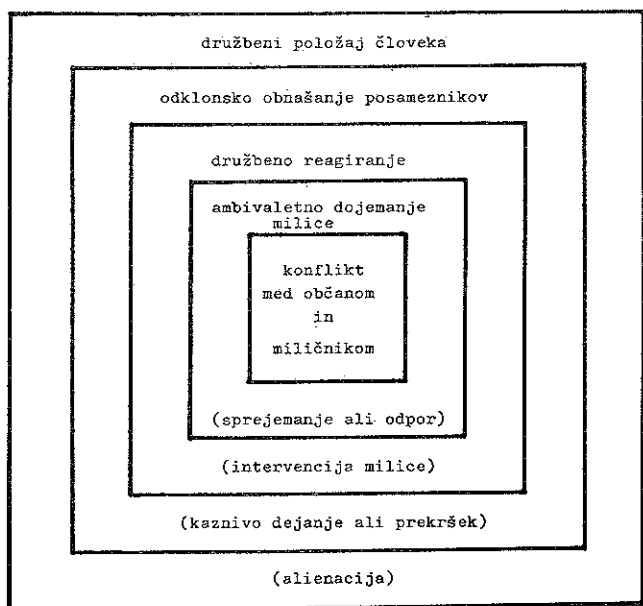
⁷ Skalar, s. 142—143.

⁸ Rot, s. 174.

hipoteza, po kateri je treba šteti človekov položaj v družbi, katerega najgloblja značilnost je njegova odtujenost, za **bistveni** in **splošni** vzrok, ki neprestano poraja **možnosti** za deviantna ravnanja in reakcije ljudi in s tem za nastajanje in obstajanje socialnopatološki pojavov.⁹

Človekov družbeni položaj torej poraja možnosti za njegovo odklonskost in če pride do odklonskega ravnanja, družba reagira zoper takšno posameznikovo vedenje. Za vrsto odklonskosti nastopajo v imenu družbe organi za notranje zadeve oziroma milica. Ljudje pa milico dojemajo dvojno: ko jih varuje, jo dojemajo pozitivno, ko morebiti ukrepa zoper nje, pa negativno. Tako nenehno obstaja možnost za nasprotja med miličniki in občani. To domnevo bi bilo mogoče grafično prikazati in jo v popreproščeni obliki zajema shema.

Shema: Dejavniki konfliktov med občani in miličniki

Kakšno obliko pa imajo lahko nasprotja med milico in občani?

To so lahko kazniva dejanja in prekrški. Če si predstavljamo položaj, da miličnik ravna v skladu s pooblastili in se občan do njega neprimerno vede oziroma ravna, potem velja med kaznivimi dejanji omeniti zlasti tista iz 19. poglavja KZ SRS: preprečitev uradnega dejanja

⁹ Bavcon in dr.: Socialna patologija, s. 27, podčrtal P. Č.

uradni osebi. napad na uradno osebo, ko ta opravlja naloge varnosti, sodelovanje v skupini, ki uradni osebi prepreči uradno dejanje, hujskanje k upiranju, neizpolnitev ukaza za razid in nekaj drugih kaznivih dejanj, na primer telesna poškodba (huda ali lahka), razžalitev itd.¹⁰ Če nasprotje med občanom in miličnikom ni kaznivo dejanje, gre za prekršek zoper javni red in mir.¹¹ Vzrok nasprotja pa ni vedno občan in je njegovo razmerje in ravnanje pri uradnem postopku z uradno osebo javne varnosti povsem primerno, toda miličnik prestopi svoja pooblastila, kot temu rečejo strokovne službe. V takšnih primerih ima lahko miličnikovo ravnanje z občanom lastnosti kaznivega dejanja grdega ravnanja z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic, protipravnega odvzema prostosti, razžalitve, telesne poškodbe in podobnega.¹²

II. POVZETEK UGOTOVITEV RAZISKAVE V LJUBLJANI

4. Obseg, način in nameni raziskave

Da bi preveril gornje domneve o nasprotjih med miličniki in občani oziroma o neprimernem ravnanju in vedenju občanov do miličnikov, je avtor tega sestavka proučil prekrške nedostojnega vedenja občanov do miličnikov na območju postaje milice Ljubljana-Center (se ujema z območjem občine z istim imenom). V vseh zakonih o prekrških zoper javni red in mir, ki so veljali po vojni, je med prekrški tudi podcenjevanje uradne osebe. Ta prekršek je bil glede na zagroženo kazen vedno v srednji skupini prekrškov te vrste, nikdar pa ne v skupini najhujših ali najlažjih.¹³ V raziskavo je zajeto obdobje od vštetega 1967. do vštetega 1976. leta oziroma deset let. V tem obdobju so veljali trije zakoni in so omenjeni prekršek pravno določali takole: »... kdor se nedostojno vede proti uradni osebi pri uradnem poslovanju ali zaradi uradnega poslovanja ali ne upošteva na kraju samem odrejenega zakonitega ukrepa uradne osebe.« Za-

¹⁰ Kazenski zakon SRS, členi 53, 54, 106, 223, 224, 225, 226, 227 itd.

¹¹ Zakon o prekrških zoper javni red in mir, Ur. list SRS, št. 16/74, čl. 11, tč. 2.

¹² Isto kot opomba 10, členi 53, 54, 62, 198 itd.

¹³ Zakon o prekrških zoper javni red in mir, Ur. list LRS, št. 16/49, 40/51, 38/59 in Ur. list SRS, št. 40/71 in 16/74.

grožena je kazen do 30 dni zapora ali do 2000 din denarne kazni.

Za zbiranje podatkov o pojavu je bila uporabljena metoda tako imenovanega posrednega opazovanja.¹⁴ Miličnik, do katerega se občan nedostojno vede, takšno vedenje pa ima po miličnikovi oceni lastnost prekrška, sestavi zoper kršilca predlog za sprožitev postopka o prekršku. Kopija predloga se hrani na postaji milice dve leti in je torej listina, ki je nastala za potrebe pravosodnih organov, neodvisno od znanstvenega proučevanja — mogoče jo je imeti za vir.¹⁵ Med predlogi, ki so jih sestavili miličniki omenjene postaje milice, so bili izbrani tisti, ki so vsebovali pravno kvalifikacijo podcenjevanja miličnika, in njihova vsebina »prenesena« na poseben anketni list. Nadaljnja razčlemba je temeljila na obdelavi podatkov z anketnih listov in je potekala ročno. Obravnava je zajela predvsem naslednje skupine vprašanj: nekatere lastnosti dejanja in storilcev; oblike prekrška; obseg pojava glede na druge prekrške zoper javni red in mir na območju občine Ljubljana-Center (in SR Slovenije); ocena sredstev za morebitno zmanjšanje števila teh pojavov v prihodnje.

Na podlagi pravne določitve prekrška v ustreznih zakonih je mogoče priti do sociološkega merila za obstoj nezakonitega ravnanja te vrste: nasprotovanje družbeni normi. Na tej podlagi je mogoče podcenjevanje miličnika sociološko kakovostno določiti kot rezultanto takšnega posameznikovega vedenja in ravnanja, ki je v nasprotju z veljavnimi družbenimi normami.

Pri tem ne gre za obravnavo celotnih razmerij med milico in javnostjo, temveč le za ozek izsek, za njihovo negativno stran oziroma — še natančneje — samo za tisti del negativne strani teh razmerij, pri katerih je občan storilec **prekrška** nedostojnega vedenja do uradne osebe javne varnosti. Zato so sklepi bolj tvegani, zlasti če upoštevamo dejstvo, da ni podobne raziskave v domači literaturi. Človek s svojim značajem, izkušnjami, znanjem, zmožnostmi za razmišljanje in opazanje je negotov vir podatkov za proučevanje njegovega vedenja, ugotavljajo raziskovalci;¹⁶ to pa še bolj velja za proučevanje prekrškov, ki so v določenem smislu nenormalni položaji. Zato iz ugotovitev raziskave ni mogoče sklepati o stanju celote razmerij med milico in javnostjo.

Ob tem velja opozoriti še na pomembno vsebinsko oziroma metodološko vprašanje. Podatki razčlemba so enostranski v tem pogledu, ker izhajajo iz miličnikovega (uradnega) opisa dogodkov; predvsem izhajajo od miličnika kot žrtve neprimerne vedenja občanov. Zaradi tega bi bilo treba pri globljem razčlenjevanju pojavov upoštevati tudi širša dognanja sodobne viktimologije in preučevati tudi drugo stran, vendar tega ni bilo mogoče storiti zaradi ožjih namenov raziskave.

Vendar tudi glede podcenjevanja miličnikov velja, da zajetje pojava ni popolno: so še drugi načini podcenjevanja, ki pa o njih ni dokumentarnega gradiva, na primer: 1. miličnik ne sestavi zmeraj predloga za sprožitev postopka o prekršku, ker bodisi ne utegne ali pa je postal že skoraj neobčutljiv za te oblike neprimerne vedenja ljudi; 2. ob raznih javnih shodih in prireditvah se udeleženci množično neprimerno vedejo do miličnikov, ki tam opravljajo službo; do tega pride še zlasti tedaj, kadar milica ljudem brani, da bi dosegli kak svoj cilj, ki ni v skladu z namenom shoda ali prireditve; miličniki storilcev praviloma ne ugotavljajo, saj bi s tem ukrepom ponavadi še bolj zapletli položaj; 3. pogoj za prekršek te vrste je, da ima miličnik uradni postopek z občanom; dostikrat pa se zgodi, da miličnik opravlja službo v varnostnem okolišju in občani kličejo za njim razne pripombe, nespodobne primerjave in podobno.

Ob tem kaže opozoriti še na vprašanje predvsem metodološke narave: zakaj niso vir podatkov odločbe sodnika za prekrške? Zato, da bi za vir podatkov izbrali odločbe sodnikov za prekrške, izdane na podlagi predlogov, ki so jih podali miličniki, sta bila zlasti dva razloga: prvič, odločba sodnika za prekrške ima pomen občanove dokazane krivde, in drugič, odločba vsebuje kazen za storjeni prekršek ali pa je postopek ustavljen oziroma ne gre za prekršek te vrste. Razloga, ki sta govorila v prid uporabi predlogov za sprožitev postopka o prekrških: predlog je po vsebini obsežen, odločba pa kratka, še zlasti ob mandatnem postopku sodnika za prekrške (in ti postopki so zaradi velike obremenjenosti sodnikov za prekrške precej pogosti), ko se v glavnem sklicuje na predlog miličnika; postopek pri sodniku za prekrške traja precej časa, zato ob koncu leta niso izdane vse odločbe za tisto leto.

Iz predlogov za sprožitev postopka o prekršku je bilo lahko dobiti podatke o 19 lastnostih (sta-

¹⁴ Milutinović, s. 53.

¹⁵ Milič, s. 446.

¹⁶ Supek, s. 87.

tističnih znamenjih) storilcev oziroma prekrškov ter jih »prenesti« na anketne liste, podatke o poprejšnji obravnavi občanov pri organih za notranje zadeve pa so bili dobljeni na republiškem sekretariatu za notranje zadeve SR Slovenije. V celoti je razčlenjenih 20 lastnosti; razdeliti jih je mogoče na štiri skupine:

a) podatki o kršilcih (spol, starost, kraj rojstva, kraj prebivališča, poklic oziroma dejavnost, kraj zaposlitve, vpliv alkohola, število občanov, ki so bili navzoči ob prekršku, poprejšnja obravnavanost pri delavcih organov za notranje zadeve in posebno povratništvo);

b) podatki o nekaterih lastnostih storitve prekrškov (čas in kraj prekrškov);

c) podatki o miličnikovih ukrepih na kraju samem oziroma v zvezi s prekrškom (zakaj je miličnik prišel v stik z občanom, ukrep miličnika do občana na kraju samem, civilne priče dogodka, čas med dogodkom in predlogom za sprožitev postopka o prekršku, kako je miličnik zvedel za poprejšnje prekrške, nad katerim miličnikom je bil storjen prekršek in število ob prekršku navzočih miličnikov);

č) ožji podatki o prekršku (oblike podcenjevanja miličnikov).

Nekateri izmed omenjenih 20 podatkov so za raziskavo pomembnejši, drugi pa manj ali pa so bolj ilustrativni.

5. Podatki o storilcih prekrškov

Miličniki postaje mihice Ljubljana-Center so v desetih letih predlagali sprožitev postopka o prekršku zaradi nedostojnega vedenja do uradnih oseb javne varnosti za 3105 občanov.

a) Med kršilci je bilo 366 (12 %) žensk in 2739 (88 %) moških. V istem obdobju je bilo med storilci prekrškov zoper javni red in mir v Sloveniji 9 % žensk.¹⁷ Delež žensk je pri prekrških precej manjši, kot je njihov delež med prebivalstvom občine Ljubljana-Center (približno 50 %).¹⁸ Za to so v prvi vrsti družbeni razlogi, manj pa psihološki in biološki. Družbeni položaj ženske je takšen, da je še vedno dosti bolj vezana na dom in družino kot moški. Določeno vlogo igra tudi tradicija: zaželene lastnosti moškega naj bi bile napadalnost, pogum, neodvisnost, itd., ženske lastnosti pa naj bi bile glede

na kulturni (spolni) stereotip dostojnost, spodobnost, skromnost, ponižnost itd.¹⁹

b) Starost kršilcev kaže poleg socioloških in psiholoških momentov tudi dokajšen vpliv biološkega dejavnika. Doba največje človekove telesne zmogljivosti se sklada z obdobjem najbolj pogostih nesporazumov z uradnimi osebami javne varnosti.

Podatke o starosti oseb vsebuje preglednica 1.

Preglednica 1: Storilci prekrškov po starosti v obdobju 1967—1976

Starostni razred	Storilci prekrškov	
	število	odstotek
nad 15—20 let	269	9
nad 20—25 let	836	27
nad 25—30 let	634	20
nad 30—35 let	456	15
nad 35—40 let	331	11
nad 40—45 let	250	8
nad 45—50 let	141	5
nad 50—55 let	94	3
nad 55—60 let	47	1
nad 60—65 let	35	1
nad 65—70 let	10	0
nad 70 let	2	0
Skupaj	3105	100

c) Pri razčlembi podatkov glede na kraj rojstva kršilcev se je pokazalo, da gre za tri precej enake skupine: za tiste, ki so se rodili v Ljubljani (36 %), v drugih krajih Slovenije (37 %) in v drugih republikah, z všteto tujino (27 %). V času storitve prekrška jih je 28 % stanovalo na območju občine Ljubljana-Center, 52 % v drugih ljubljanskih občinah, 10 % v drugih krajih Slovenije, 3 % v drugih republikah SFRJ, 1 % v tujini, 6 % pa jih je bilo brez bivališča. Štiri petine kršilcev je stanovalo v Ljubljani, to pa pomeni, da se je približno dve tretjini občanov priselilo v Ljubljano iz drugih krajev Slovenije in Jugoslavije. S tem so povezani tudi procesi tako imenovane inkulturacije, zlasti pri tistih, ki so se priselili iz drugih naših republik in pokrajin z drugačnimi elementi kulture. 762 oseb je bilo rojenih v drugih republikah in izmed njih jih je v času prekrška bivalo v Ljubljani 459, v drugih krajih Slovenije 112, v drugih jugoslovanskih republikah 77, v tujini 1, kar

¹⁷ Čelik, s. 86.

¹⁸ Statistični letopis Ljubljane 73, s. 296.

¹⁹ Južnič, s. 89.

113 pa jih je bilo brez bivališča. Na območju ljubljanskih občin je leta 1971 prebivalo 9 0/0 občanov drugih narodnosti SFRJ,²⁰ njihov delež med storilci prekrškov pa je znašal blizu 25 0/0. Seveda to ne pomeni, da je narodna pripadnost bistveni dejavnik, ki vpliva na udeležbo pri obravnavanih prekrških. Gre predvsem za delovno silo, ki je manj kvalificirana in naleti v novem okolju na vntro procesov in težav. Delajo pretežno v gradbeništvu, komunalnih dejavnostih, stanujejo pa v samskih domovih podjetij, kjer so v službi.

Ni mogoče podcenjevati tudi deleža tistih oseb, ki so bile brez stalnega ali začasnega prebivališča, to so klateži, delomrzneži, berači, prostitutke in podobni, ki »prebivajo« po kleteh, kozolcih, podstrešjih, drvarnicah, železniških vagonih, na železniški postaji v Ljubljani itd.

č) Iz predlogov za sprožitev postopka o prekršku ni bilo mogoče dobiti natančnih podatkov o **poklicu** storilcev v celoti, temveč le za nekatere. Taki kazalci so odsev gospodarskega, družbenega in kulturnega stanja občine Ljubljana-Center in vse Ljubljane. Drugače rečeno: če bi bila raziskava opravljena v drugem okolju, kjer ni srednjih šol, fakultet, vojašnic, gostinskih in prometnih objektov in podobnega, med storilci verjetno ne bi bilo toliko dijakov, študentov, vojaških oseb, natakarnjev, šoferjev in podobnih poklicev. Če je poklic eden pomembnih znamenj človekovega družbenega položaja, bi to utegnilo pomeniti, da so bili kršilci predvsem osebe z nižjim družbenim položajem.

d) V času storitve prekrškov je bilo 49 0/0 občanov **zaposlenih** na območju občine Ljubljana-Center in drugih ljubljanskih občin, 5 0/0 v drugih krajih Slovenije, 2 0/0 v drugih republikah SFRJ, 2 0/0 v tujini, 19 0/0 jih je bilo brez zaposlitve, 17 0/0 »neaktivnih« (dijaki, vajenci, študentje, upokojenici, gospodinje itd.), za 6 0/0 oseb pa podatek o službi ni znan (bodisi da ga občan miličniku ni hotel povedati, bodisi da ga ta v predlogu za sprožitev postopka o prekršku ni omenil. Razčlemba podatkov o bivališču oseb in kraju službe je pokazala, da velika večina občanov dela v drugem kraju, kot je njihovo stanovanje. To pomeni, da se v službo vozijo; če upoštevamo samo Ljubljano, potem velja, da jih mora precej potovati skozi središče mesta.

e) Miličniki so v predlogih za sprožitev postopka o prekršku zapisali, da je bilo 87 0/0 oseb pod **vplivom alkohola**, 13 0/0 pa je bilo treznih. Alkoholiziranost so ugotavljali po zunanjih zna-

menjih, kot so hoja, telesni gibi, način govora, zadah po alkoholu; pri voznikih so uporabili alkoskop. Merilo treznosti ali netreznosti je bilo torej največkrat osebno, vendar se zdi, da je precej zanesljivo oziroma nepristransko; miličnik največkrat nima interesa, da bi neupravičeno trdil, da je bilo pri občanu opaziti vpliv alkohola. Med storilci prekrškov zoper javni red in mir v Sloveniji je bilo v istem desetletju približno 60 0/0 oseb pod vplivom alkohola.²¹ Ker so miličniki pri obojih podatkih uporabljali enake metode za ocenjevanje treznosti ali netreznosti, je mogoče reči, da je bil delež pijanih storilcev prekrškov podcenjevanja miličnikov na območju postaje milice Ljubljana-Center večji od deleža tistih kršilcev javnega reda in miru na območju Slovenije, ki so bili ob storitvi dejanja pod večjim ali manjšim vplivom alkohola.

f) V obravnavanem časovnem obdobju je 3105 občanov storilo prekršek pri 2735 dogodkih oziroma dejanjih. Daleč največkrat je prekršek storil en sam občan, le v 254 primerih sta ga storila po dva ali več občanov skupaj. Pri enem dogodku je bilo udeležene povprečno 1,1 osebe. Največ kršilcev oziroma prekrškov je bilo v letu 1967 (in sicer 491 oziroma 411), najmanj pa v letu 1976 (le 218 oziroma 204). Da je bilo leta 1967 največ takih kršilcev in dejanj, je mogoče naštetii vsaj dva razloga: kritika **vodstva** organov za notranje zadeve na 4. plenumu CK ZKJ, je v določenem krogu občanov spodbujala neprimerno vedenje do **miličnikov**;²² poleg tega je bilo leto 1967 mednarodno leto turizma in miličniki so bili zelo vpleteni v prizadevanja, da bi bili turisti na obisku pri nas čim varnejši (in so dosti ukrepali zoper kršilce predpisov).

Razmišljanje o tako imenovanem združevanju storilcev prekrškov ne bi bilo popolno, če ne bi omenili še drugega dejstva, posredno povezanega s tem vprašanjem. Bili so namreč primeri, ko je imel miličnik postopek s skupino občanov, pa se je med njimi samo eden (ali del skupine) neprimerno vedel do delavca javne varnosti. V desetih letih je bilo 228 takih dogodkov: pri 169 prekrških je bil poleg storilca prekrška navzoč še po en občan, ki se ni neprimerno vedel do uradne osebe, v 42 primerih sta bila navzoča še po dva taka občana, v 17 primerih pa trije ali več.

g) Razčlemba je zajela tudi vprašanje, ali so bili občani, ki so se nedostojno vedli do milič-

²¹ Isto kot opomba 17, s. 86.

²² Več o tem članku Jak Koprivec: Miličniki lahko tudi streljajo, Delo, dne 24/3-1967, s. 12.

nikov postaje milice Ljubljana-Center, kdaj prej v postopkih pri delavcih organov za notranje zadeve. Ustrezna evidenca na republiškem sekretariatu obsega kazniva dejanja in le hujše prekrške zoper javni red in mir, ne pa tudi drugih prekrškov. 25 % oseb je bilo poprej že v postopkih zaradi prekrškov zoper javni red in mir, 9 % oseb zaradi kaznivih dejanj, 30 % občanov zaradi kaznivih dejanj in prekrškov zoper javni red in mir, 36 % oseb poprej ni bilo obravnavanih. Iz podatkov za posamezna leta je razvidno, da delež oseb, ki so bile že poprej v postopkih zaradi prekrškov zoper javni red in mir ali zaradi kaznivih dejanj in prekrškov hkrati narašča, delež oseb, ki so bile že poprej v postopkih zaradi suma storitve kaznivih dejanj, je približno enak vse razdobje, delež občanov, ki poprej še niso bili obravnavani pri delavcih javne varnosti, pa se zmanjšuje. Iz tega bi izhajala domneva, da je med storilci prekrškov podcenjevanje miličnikov postaje milice Ljubljana-Center čedalje več oseb, ki so že bile v postopkih pri delavcih organov za notranje zadeve. Ta domneva je še toliko bolj verjetna, če upoštevamo dejstvo, da ustrezna evidenca zajema le nekatere vrste protizakonitega ravnanja, in sicer za dejanja, ki so bila storjena na območju SR Slovenije.

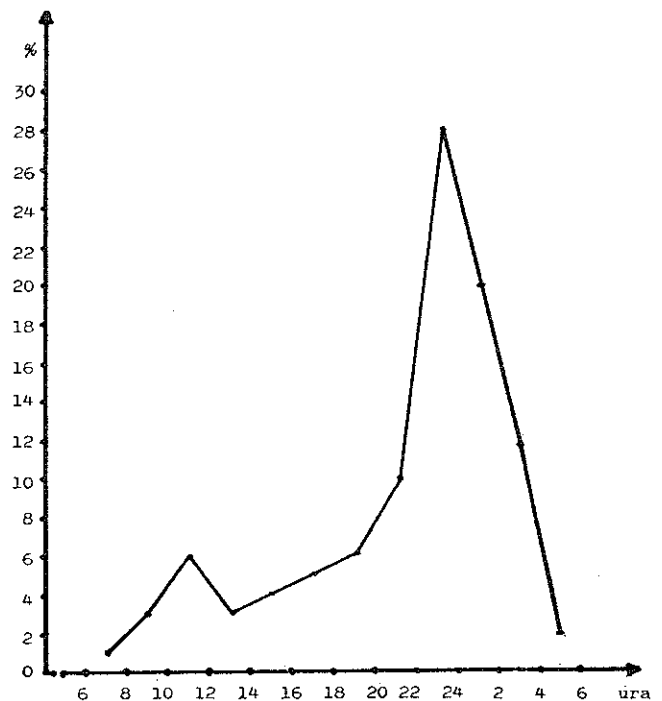
h) Med kršilci je bilo 213 oseb (ali 7 % storilcev), ki so obravnavane prekrške storile po večkrat. Ponavljanje storitve se je pokazalo v treh oblikah, in sicer kot ponavljanje v istem letu, kot ponavljanje v različnih letih ali kot ponavljanje v istem letu in v več letih. Ponavljalci so storili skupno 675 prekrškov te vrste (ali 22 % dejanj); posebni ponavljalci so torej tako pomembna kategorija storilcev prekrškov miličnikov, da jih ni mogoče zanemariti. Med njimi so takšni, ki so prekrške storili po dvakrat, pa tudi takšni, ki so jih storili po 14-krat. 8 % je bilo takšnih, ki poprej še niso bili obravnavani pri delavcih organov za notranje zadeve (to je 5-krat manj kot pri celotnem številu storilcev). Ponavljalci storitve tega prekrška so precejkrat nosilci socialno-patoloških pojavov (delomrzneži, berači, potepuhi, prostitutke, hazarderji, kronični alkoholiki itd.).

6. Nekaj lastnosti storitev prekrškov

Pri razčlembi podatkov o času, ko so občani storili prekršek nedostojnega vedenja do miličnikov, so upoštevane ure, dnevi in meseci.

a) Dan je razdeljen na 12 enot po dve uri, saj je bilo tako lažje spremljati gibanje pojava. Ustrezne podatke o urah prekrškov vsebuje grafikon.

Grafikon: Kršilci po urah storitve prekrškov v letih 1967—1976.

Krivulja grafikona kaže dva vrha; prvi je le deloma opazen (okoli poldneva), drugi pa je zelo izrazit (približno opolnoči). V tem primeru gre torej za izrazit »nočni« prekršek ali prekršek v »prostem času«: med 22. in 6. uro ga je storilo 62 % občanov, med 6. in 14. uro 13 % oseb ter med 14. in 2. uro 25 % oseb.

Glede dnevov, v katerih so občani storili prekrške, ni bilo mogoče ugotoviti pomembnejših razlik: 17 % občanov je prekrške storilo ob petkih, 15 % ob sobotah, druge dni pa po 13 % ali 14 % oseb. Večje razlike kot pri dnevih so se pokazale pri mesecih: največ oseb (12 %) je prekrške storilo januarja in februarja 10 %, najmanj decembra (6 %), druge mesece pa po 7 % ali 8 %. Središče mesta glede prostora in časa ne vpliva bistveno na možnost, da bi ljudje prihajali v medsebojne stike, za vaško okolje pa to ne velja.²³

²³ Šelih, s. 105.

b) Podrobnejša razčlemba podatkov o krajih, kjer so se občani nedostojno vedli do miličnikov, bi terjala oris gospodarskih, družbenih in kulturnih razmer v občini Ljubljana-Center. Znano je namreč, da prostor s svojimi lastnostmi posredno ali neposredno vpliva na človekovo ravnanje in s tem tudi na njegovo odklonsko vedenje.²⁴ Takšnega orisa pa tu zaradi pomanjkanja prostora ni mogoče podati. Kraje oziroma skupine krajev, kjer so občani storili te prekrške, prikazuje preglednica 2

Preglednica 2: Kršilci po skupinah krajev storitev prekrškov podcenjevanje miličnikov in zoper javni red in mir v letih 1967—1976

Skupina krajev	Storilci podcenjevanja miličnika		Storilci prekrškov zoper javni red in mir (v %)
	število	odstotek	
Ulica, cesta, trg	1607	52	48
Gostišče	1131	36	37
Zasebno stanovanje	142	5	7
Drugi kraji	225	7	8
Skupaj	3105	100	100

Iz preglednice se vidi, da je delež posameznih skupin krajev pri podcenjevanju miličnikov precej podoben deležu istih krajev pri vseh prekrških zoper javni red in mir na območju občine Ljubljana-Center v desetletnem razdobju.²⁵ Med kraji, ki spadajo v isto skupino, so precejšnje razlike. Na območju omenjene občine je 215 ulic, cest in trgov,²⁶ dejanja te vrste pa so se zgodila na 109 izmed njih in še med njimi so velike razlike: na Titovi cesti je storilo prekrške podcenjevanja uradne osebe javne varnosti 447 občanov, na Trgu OF 82 občanov, v Beethovnovi ulici pa le 1 občan. Med gostišči je samo nekaj takšnih, kjer se ni v desetih letih nobena oseba neprimerno vedla do miličnikov, med njimi pa so spet velike razlike po gostitvi teh pojavov

²⁴ Pečar: Prostor in človekovo vedenje, s. 223—238.

²⁵ Trimesečna poročila o prekrških zoper javni red in mir in njihovih storilcih, arhiv omenjene PM.

²⁶ Seznam obstoječega stanja imen ulic, cest, trgov in naselij po občinah na območju Ljubljane, Uradni list SRS, št. 13/76.

sploh in še posebej v razmerju med storilci podcenjevanja ter storilci drugih prekrškov zoper javni red in mir: v bifeju Rio in pivnici Alpe-Adria se je vsak peti kršilec javnega reda in miru neprimerno vedel do miličnikov, v gostilni Stari Tišler vsak sedmi, v hotelu Lev pa vsak petindvajseti kršilec. Skratka, ti prekrški so se zelo neenakomerno zgostili na različnih krajih. Ne gre le za razliko med ulico in gostiščem, ampak tudi za razlike med kraji z enako namembnostjo. Gostitev pojavov na Titovi cesti je povsem drugačna od gostitve na Prešernovi cesti, v restavraciji Rio je drugačna kot v gostilni Sokol.

7. Podatki o miličnikovih ukrepih na kraju prekrška in v zvezi s prekrškom

a) Zakaj je miličnik prišel v uradno razmerje z občanom, ki se je (potem) nedostojno vedel do njega? Pri 71 % občanov je vzrok za to kršitev javnega reda in miru, pri 8 % oseb prometni prekršek, 5 % takih občanov pa se je miličnikom zdelo sumljivih ter so jih legitimirali, 15 % oseb se je vmešalo v postopek, ki ga je imel miličnik z drugim občanom, ali se je obregnilo obenj, in le 1 % oseb je prišel v stik z miličnikom zaradi drugih vzrokov (dajanje prve pomoči, zbiranje podatkov o kaznivem dejanju od občanov itd.). **Kar 84 % takih oseb se je vedlo odklonsko in ko je posredoval miličnik, so se neprimerno vedli do njega. Obravnavano dejanje je bilo torej večinoma hkratno ali zaporedno z nekim drugim nezakonitim ravnanjem občanov.** Tudi v drugih primerih je tako rekoč prvo potezo storil občan s tem, da se je obregnil ob miličnika ali se vmešal v njegovo uradno poslovanje z drugim občanom. V stiku z miličnikom so bili storilci bolj ali manj napadalni do drugih občanov ali do uradne osebe.

b) Zoper 937 kršilcev so miličniki uporabili telesno silo, gumijevko in sredstvo za vezanje, v pridržanju (do iztreznitve ali do izročitve sodniku za prekrške) so dali 1956 občanov, druge pa so na kraju samem legitimirali, jih izročili vojaški policiji, prepeljali v zdravstveno ustanovo ali domov ali pa so storili druge neprisilne ukrepe. Ker je miličnik moral včasih uporabiti zoper istega kršilca več ukrepov, je skupno število ukrepov znašalo 4096 ali 1,3 ukrepa na enega kršilca.

c) Pri dokazovanju resnice o dogodku so pomembne tudi morebitne priče, ki niso delavci

varnostne službe; to posebno velja ob dejstvu, da je miličnik s tem dejanjem neposredno prizadet. Miličniki za 68 % kršilcev v predlogih za sprožitev postopka o prekršku niso omenili prič. Določeno število prekrškov je resda takih, da sta navzoča le uradna oseba in občan, res pa je tudi, da so bili drugi občani navzoči na kraju dogodka, a jih miličnik ni povabil za pričanje; ob tem pa kaže opozoriti na dejstvo, da ljudje v zvezi s kaznivimi dejanji ali prekrški ne marajo pričati.²⁷

č) 2012 oseb (65 %) so miličniki predlagali sodniku za prekrške, ko je od dneva prekrška minilo manj kot 10 dni, druge pa v času več kot 10 dni. To vprašanje je pomembno s stališča verodostojnosti vsebine uradne listine. Če bi miličnik predlog sestavil takoj po koncu službe, bi utrujenost in neposredni vtisi lahko slabo vplivali na objektivno podajanje dejstev, po drugi strani pa ne bi bilo dobro, če bi od dejanja preteklo preveč časa, ker bi lahko pozabil nadrobnosti, ki so za oceno dejanja lahko bistvene. Ugotovitve ob razčlembi tega vprašanja so ugodne, vendar pa ni prav, da preteče med dejanjem in sestavitvijo predloga včasih tudi po več mesecev.

d) Za primere, pri katerih je kršilec poprej storil kako drugo protipravno dejanje, je razčlemba zajela tudi vprašanje, kako je miličnik opazil to dejanje: za 57 % oseb je zvedel sam, za 1 % oseb prek drugih delavcev organov za notranje zadeve in za 22 % oseb od drugih občanov; 20 % oseb pa poprej ni storilo nezakonitega dejanja. Zadnja leta se zmanjšuje delež miličnikovih lastnih ugotovitev prekrškov in povečuje delež dejanj, ki so jih naznanili občani ali odgovorne osebe v tozdih. To je verjetno odsev zmanjševanja števila miličnikov, dolžnosti naznanjanja kršitve javnega reda in miru²⁸ in drugih dejavnikov.

e) V obdobju desetih let je službo na postaji milice Ljubljana-Center opravljalo 189 miličnikov (in miličnic), občani pa so se nedostojno vedli do 153 delavcev javne varnosti (to je 81 % delavcev te enote milice). Pri teh nasprotjih niso bili udeleženi samo tisti miličniki, ki so opravljali tako imenovano notranje delo v enoti. V teh sporih so bili udeleženi vsi miličniki, ki so

²⁷ Bavcon: Uloga javnosti u suzbijanju kriminaliteta, s. 599.

²⁸ Zakon o prekrških zoper javni red in mir določa dolžnost, da odgovorna oseba v gostišču sporoči kršitve javnega reda in miru najbližji enoti milice.

opravljali službo v varnostnem okolišju. **Posamezni miličniki pa so bili udeleženi pri različnem številu prekrškov, ki so predmet obravnave: nekateri so prišli v nasprotje z mnogimi občani, s katerimi so imeli uradno opravilo, drugi pa le z redkimi.** To bi terjalo posebno raziskavo, ki bi skušala odgovoriti na domnevo, da so miličniki včasih sami vzrok za nasprotja z občani. Pri tem se verjetno kaže tudi protislovnost zahteve, ki jo družba postavlja pripadnikom milice: biti human in spoštovati dostojanstvo človeka, hkrati pa kar najbolj zagotavljati varnost občanov in premoženja (in zato po potrebi uporabiti tudi silo).

f) Ob prekršku je bil večinoma navzoč en sam miličnik in le redko po dva; to je odraz dejanskega načina opravljanja službe v tej enoti milice. Kaj malo je bilo pričakovati, da bi večje število miličnikov zmanjševalo nedostojno vedenje občanov do njih.

8. Oblike žaljenja miličnikov

Pri razčlembi podatkov, kako so se občani nedostojno vedli do miličnikov, je nastalo 15 skupin, ki so nastajale bolj ali manj stalno vsako leto; prikazuje jih preglednica 3.

Preglednica 3: Glavne oblike žaljenja miličnikov v letih 1967—1976

Zap. št.	Oblike prekrška	Oblike 1967—1976	
		število	%
1.	Neupoštevanje miličnikovega ukaza	1536	31
2.	Zmerjanje miličnika	1008	20
3.	Očitek pristranosti	437	9
4.	Očitek mladosti	387	8
5.	Očitek neizobraženosti	372	8
6.	Telesno oviranje miličnika	309	6
7.	Grožnja z maščevanjem	209	4
8.	Očitek lenarjenja	149	3
9.	Žaljivo sklicevanje na »vplivno« osebo	119	2
10.	Ščuvanje tretjega k neupoštevanju miličnikovega ukaza	86	2
11.	Očitek nepotrebne navzočnosti miličnika	72	1
12.	»Kaj mi pa morete«	53	1
13.	Očitek denarne koristi	32	1
14.	Očitek pijanosti	29	1
15.	Drugo	122	3
Skupaj		4920	100

Isti občan se je lahko ob prekršku na več načinov nedostojno vedel do uradne osebe; očital mu je, da ravna pristransko, ga zmerjal in se ni ravnal po njegovem ukazu. Zato je število kršilcev manjše od števila oblik prekrška in njuno razmerje je 1 : 1,6. V bistvu je šlo za **besedno** nasprotovanje miličnikom, za **pasivni** odpor miličnikovim ukazom, za **aktivno** upiranje oziroma **telesno oviranje** in za **druge** oblike prekrškov.

Med besedno nasprotovanje uradni osebi bi spadale naslednje oblike (obsegale so 71 % oblik prekrškov):

— zmerjanje miličnika (obsegalo je eno petino vseh oblik);

— očitek, da je miličnikovo ravnanje do občana pristransko, saj bi bilo bolj potrebno, da bi lovil lopove, brezdelneže in nevarne malopridneže, ne pa poštenih občanov;

— očitjanje miličniku, da je (še) premlad, da bi drugim ukazoval, jih nadzoroval, legimitiral in podobno;

— očitek, da je miličnik premalo izobražen, da bi lahko ukrepal do občanov;

— grožnja miličniku, da se mu bo občan maščeval, ko ne bo v službi;

— očitek, da miličnik ne dela ničesar koristnega, temveč pase lenobo;

— žaljivo sklicevanje na »vplivno« osebo, ki bo posredovala v prid občanu in v škodo miličniku;

— očitek, da je miličnik navzoč tam, kjer ni treba, ni pa ga tam, kjer bi bil potreben;

— ščuvanje tretjega občana, naj se ne ravna po miličnikovih ukazih;

— ogovarjanje miličnika z besedami »kaj mi pa morete«, saj sem študent, mladoleten, borec, imam dobre zveze itd.;

— očitek, da miličnik ukrepa zoper kršilce zato, da ga bo denarno kaznoval ali naznanil sodniku za prekrške, od tega pa bo imela milica gmotno korist;

— očitek miličniku, da je v službi pijan.

Pasivni odpor do miličnikovega ukaza na kraju samem se je kazal v tem, da občani niso hoteli ravnati tako, kot je določila uradna oseba (niso zapustili lokala in končali kršenja, niso hoteli pokazati osebne izkaznice,²⁹ niso prenehali nad-

legovati drugih oseb in podobno). Vsaka peta oblika žaljenja uradne osebe je bila neupoštevanje miličnikovega ukaza.

Pri telesnem oviranju miličnika je šlo za to, da je občan prijel miličnika in ga vlekel proč, mu iztrgal iz rok uradno zapisnico, ga oviral z dežnikom, kolesom in podobno. Ta oblika je pomenila 6 % oblik prekrškov in njena vsebina je bila včasih na meji s kaznivim dejanjem.

»Druge« oblike so obsegale 3 % in so bile predvsem besedne.

Vsaka izmed omenjenih oblik žaljenja miličnikov je bila notranje različna in je vsebovala razne podoblike. Lahko se je povezovala z drugo obliko (z eno, dvema ali največ tremi).

V obravnavanem desetletju je bilo prek 150 takšnih povezav. Neupoštevanje miličnikovega ukaza je bila lahko samostojna oblika, lahko pa se je povezovala z eno, dvema ali tremi drugimi oblikami. Mogoče je reči, da je v medsebojnem povezovanju oblik prekrškov opaziti nekatere zakonitosti: zmerjanje uradne osebe se je pogosto povezovalo s telesnim oviranjem uradne osebe, neupoštevanje miličnikovega ukaza z zmerjanjem uradne osebe, razni očitki miličniku so se povezovali med seboj. **Zelo grobo rečeno — surovejše oblike žaljenja miličnikov so se povezovale s surovejšimi, manj surove pa z manj surovimi oblikami.**

9. Obseg prekrškov žaljenja miličnikov

Oceno obsega prekrškov žaljenja miličnikov v razmerju do drugim prekrškov zoper javni red in mir na območju omenjene občine in SR Slovenije bi bilo mogoče povzeti v tehle točkah:

— med storilci prekrškov zoper javni red in mir na območju postaje milice Ljubljana-Center v letih 1967—1976 je bilo približno 15 % takšnih, ki so se nedostojno vedli do uradnih oseb;³⁰

— med storilci prekrškov zoper javni red in mir v SR Sloveniji je bilo v istem desetletju približno 7 % takšnih, ki so žalili uradno osebo;³¹

— delež storilcev prekrškov žaljenja miličnikov postaje milice Ljubljana-Center od storilcev enakih prekrškov v SR Sloveniji je bil v obravnavanem obdobju približno 15 %;

— delež storilcev prekrškov zoper javni red in mir na območju omenjene enote milice do sto-

³⁰ Izračunano iz letnih poročil postaje milice Ljubljana-Center.

³¹ Izračunano iz letnih poročil uprave milice RSNZ SRS.

rilcev enakih prekrškov v Sloveniji je bil v tem desetletju blizu 8 %.

Žaljenje miličnikov je bilo v zadnjih desetih letih dokaj osredinjeno na območju občine Ljubljana-Center, saj se je tam zgodilo vsako sedmo dejanje te vrste v Sloveniji. **To okolje »poraja« več izpadov do uradnih oseb javne varnosti kot na primer podeželsko.** Kolikšno vlogo je imelo pri tem strožje vrednotenje pojava v mestu, ni mogoče ocenjevati, ker ni empiričnih podatkov, verjetno pa ima svoj pomen.³²

III. PREPREČEVANJE TEH PREKRŠKOV

Preprečevanje družbi škodljivih pojavov je lahko samo zavestna dejavnost, ki temelji na spoznanjih o pojavih in njihovih nosilcih, na napovedovanju gibanja pojavov v prihodnje in na ustreznem odzivanju vseh dejavnikov.³³ To velja tudi za prekrške žaljenja miličnikov. Spoznanja o teh prekrških in njihovih storilcih so še zelo skopa. **Napovedovanje gibanja teh dejanj v prihodnje je večinoma povezano z gibanjem drugih odklonskih pojavov, saj je raziskava pokazala, da je večina kršilcev poprej kršila predpise, in ko so miličniki posredovali, so jih kršilci žalili.** Upravičena je domneva, da bodo ti pojavi obstajali tudi v prihodnje, saj so sad družbenih gibanj in razmerij. Razvoj naše družbe poteka prek številnih notranjih nasprotij in iz njih se porajajo spori. »Razreševanje vseh teh protislovij pri sedanjem razvoju proizvajalnih sil očitno zahteva tudi določeno vlogo države, kar spet poraja vrsto protislovij med svobodo in prisilnostjo, med državno oblastjo in posamezniki, mislim med državo kot predstavnico določenih splošnih interesov in posamezniki, ki iščejo svoj lastni, osebni interes.«³⁴

Pri dejavnostih preprečevanja teh prekrškov velja omeniti kratko le štiri, in sicer:

a) zmanjšanje čezmernega uživanja alkoholnih pijač na javnih krajih bi prispevalo k zmanjšanju kršitev javnega reda in miru, s tem pa tudi k zmanjšanju števila nasprotij z miličniki;

b) ustanovitev delovno-varstvenih domov za klateže, delomrzneže, berače, prostitutke, kronič-

³² O tem Pečar: Vloga privlačujočih objektov v prostorski porazdelitvi odklonskosti, s. 199.

³³ Pečar: Preventivna delatnost organa unutrašnjih poslov, s. 41.

³⁴ Kardelj, s. 226.

ne alkoholike in podobne osebe, ki so največkrat ponavljale obravnavani prekršek;

c) ustreznjša kaznovalna politika sodnikov za prekrške v tem smislu, da bi kršilca obravnavali čim prej, ne pa da mine od dejanja do postopka pri sodniku za prekrške po več mesecev ali celo leto;

č) pomemben dejavnik preprečevanja nasprotij med občani in uradnimi osebami javne varnosti so tudi miličniki sami; ker je pripadnik te službe očitno znamenje države in oblasti, kaj lahko postane tarča odklanjanja oziroma upiranja avtoriteti.³⁵ S svojim vedenjem, ravnanjem in besedami mora paziti, da pri občanu ne povečuje napadalnosti. Zato ima pri oblikovanju miličnikov veliko vlogo strokovna šola za notranje zadeve.

Resda so tudi miličniki samo ljudje, toda pri obvladovanju napadalnosti občanov morajo ravnati čimbolj mirno in preudarno; v tem pogledu morajo biti boljši, strpnejši in »vzdržljivejši« kot ostali občani.

LITERATURA:

1. Bavcon, Ljubo: Uloga javnosti u suzbijanju kriminaliteta, **Priručnik za stručno obrazovanje službenika unutrašnjih poslova**, 1963, 6, str. 951 do 601.
2. Bavcon, Ljubo idr.: **Socialna patologija**, Mladinska knjiga, Ljubljana 1969.
3. Čelik, Pavle: O prekrških zoper javni red in mir v Sloveniji v letih 1967—1976, **Varnost**, 1977, 3, str. 83—88.
4. Johnson: E. H.: **Crime, Correction and Society**, 1964, Homewood, Illinois.
5. Južnič, Stane: **Politična kultura**, Založba Obzorja, Maribor 1973.
6. Kardelj, Edvard: Protislovja pri graditvi socializma. **Problemi naše socialistične graditve**, V. knjiga, DZS, Ljubljana 1963.
7. Kazenski zakon SRS, Uradni list SRS, št. 12/77.
8. Koprivc, Jak: Miličniki lahko tudi streljajo, Delo, dne 24/3-1967, stran 12.
9. Milić, Vojin: **Sociološki metod**, Nolit, Beograd 1965.
10. Milutinović, Milan: **Kriminologija**, Savremena administracija, Beograd 1976.
11. Pečar, Janez: **Preventivna delatnost organa unutrašnjih poslov**, SSUP, Beograd 1971.
12. Pečar, Janez: Prostor in človekovo vedenje, **Anthropos**, 1976, 3—6, str. 223—238.
13. Pečar, Janez: Socialnemu delu podobne dejavnosti v službi javne varnosti, **Teorija in praksa**, 1974, 3, str. 289—305.
14. Pečar, Janez: Vloga privlačujočih objektov v prostorski porazdelitvi odklonskosti, **Revija za**

³⁵ Johnson, s. 437.

- kriminalistiko in kriminologijo**, 1975, 3, str. 183 do 200.
15. Pravila postaje milice, RSNZ SRS, Ljubljana 1976.
  16. Rot, Nikola: **Psihologija osebnosti**, Cankarjeva založba, Ljubljana 1968.
  17. Seznam obstoječega stanja imen ulic, cest, trgov in naselij po občinah na območju Ljubljane, Uradni list SRS, št. 13/76.
  18. **Statistični letopis Ljubljane 73**, Zavod za analize in cene, Ljubljana 1973.
  19. Supek, Rudi: **Ispitivanje javnog mnijenja**, Naprijed, Zagreb 1968.
  20. Skalar, Vinko: Problem avtoritete v službi javne varnosti, **Varnost**, 1968, 5, str. 142—143.
  21. Stiebitz, Franz: Öffentlichkeitsarbeit der Polizei in der BRD, **Öffentliche Sicherheit**, 1968, 4, 22. Skumavec, M.: Sokriv tudi oškodovan? Delo, dne 9/8-1977, stran 10.
  23. Šelih, A. Rosina: **Kriminaliteta telesnih poškodb na območju občine Slovenska Bistrica**, Založba Obzorja, Maribor 1963.
  24. Zakon o temeljnih podatkih za osebno izkaznico, Uradni list SFRJ, št. 6/73.
  25. Zakon o prekrških zoper javni red in mir, Uradni list LRS, št. 16/49, 40/51, 38/59 ter Uradni list SRS, št. 40/71 in 16/74.
  26. Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, Uradni list SRS, št. 47/72 in 23/76.
  27. Žuan, Anton: Pravo i socijalni konflikti, **Društveni konflikti i socijalistički razvoj Jugoslavije**, III. deo, stran 33—45.

UDC 351.745:351.75

Unsuitable Behaviour of Citizens Towards Policemen

Čelik, mag. Pavle, Inspector, Republic Secretariat for Internal Affairs, Ljubljana

The social position of man can still give rise to deviant behaviour. If deviance in fact occurs society will intervene and many deviant acts require intervention of the police. The duties of the police are in their essence contradictory: protection of one citizen or of a group of citizens usually require repressive measures against another one who endangers the other one or the property. On the other hand, the citizens are ambivalent towards the police: they perceive it positively when the police guaranty them peace and order. However, when the police reacts because of unlawful acts against the citizens they criticize and reject them. This means, of course, that conflicts between the police and the citizens are always possible. An analysis of petty offences of »unsuitable behaviour« of citizens towards policemen in the period

1967—1976 in the commune Ljubljana-center has confirmed these hypotheses in the field of public peace and order. These petty offences were most frequently verbal insults of policemen, passive resistance to their orders, physical obstruction to them and some other. Some personal characteristics influenced particular forms of petty offences considerably. These relations between petty offences and these characteristics can serve as hypotheses for forecasting the citizens' behaviour towards policeman as far as such kinds of petty offences are concerned. Prevention of these petty offences is in fact part of the prevention of socio-negative forms of behaviour in general. In this area, however, policemen can play a decisive role in lowering the number of the conflicts preceding them.